

Lastensuojelun Keskusliiton tavoiteohjelma hyvinvointi- alueiden ja kuntien valtuusto- kaudelle 2025–2029

Hyvinvointialueet ja kunnat ovat avainasemassa hyvän ja turvallisen lapsuuden rakentamisessa. Jokaisen lapsen elämä on ainutlaatuinen ja tärkeä. Poliittisilla päätöksillä on turvattava lapsen oikeuksien toteutuminen yhdenvertaisesti jokaisella hyvinvointialueella ja jokaisessa kunnassa.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointialue tukee elämän kaikissa vaiheissa

Hyvinvointialueiden tehtävänä on tukea monipuolisesti lasten, nuorten ja perheiden arkea etenkin silloin, kun elämässä tapahtuu jotain yllättävää. Kun menopaineita syntyy eri suunnista, on välttämätöntä varmistaa, että lasten ja nuorten palveluita rahoitetaan riittävästi.

Painopiste on siirrettävä ennakoivaan ja ehkäisevään tukeen

Lasten ja nuorten tukeminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on inhimillisesti oikein ja säästää myöhempiä kustannuksia. Tuen piiriin pääsee edelleen liian myöhään, jolloin kustannukset painottuvat kalliimpiin erityispalveluihin.

Liian myöhään saatu apu johtaa lastensuojelun kustannusten kasvuun ja jopa syrjäytymiseen. Yhden nuoren syrjäytyminen voi maksaa yhteiskunnalle yli miljoona euroa. Näillä euroilla maksettaisiin huomattavia määriä lasten, nuorten ja perheiden ennakoivaa ja ehkäisevää tukea.

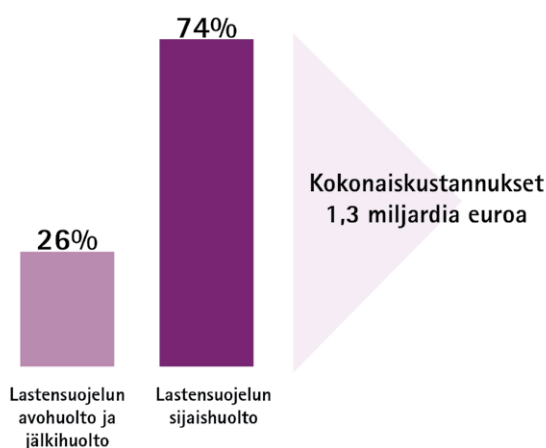
- Kirjataan hyvinvointialuestrategiaan, että sote-palveluiden painopistettä siirretään erityistason palveluista kohti ennakoivaa ja ehkäisevää tukea.
- Tarjotaan peruspalveluita, kuten lapsiperheiden kotipalvelua, varhaisessa vaiheessa joustavasti perheiden tarpeiden mukaan. Huomioidaan palveluissa yksilölliset elämäntilanteet ja vanhemmuuden tuki, jotta voidaan vahvistaa koko perheen hyvinvointia.

Laadukas lastensuojelu vaatii riittävät resurssit ja monipuolista osaamista

Joka kuudennesta 13–15-vuotiaasta tehtiin lastensuojeluilmoitus vuonna 2023. Lapsilähtöistä, kohtaavaa ja luottamukseen perustuvaa lastensuojelua pystyy toteuttamaan vain riittävillä resursseilla. Lain mukaan yhdellä sosiaalityöntekijällä voi olla asiakkaana enintään 30 lasta. Kuitenkin vain kolmella hyvinvointialueella on onnistuttu noudattamaan asiakasmitoitusta.

Lastensuojelu on pitkään kärsinyt henkilöstöpulasta. Työmäärän, palkkauksen sekä työn vaativuuden ja arvostuksen epäsuhdat hankaloittavat sosiaalityöntekijöiden rekrytointia. Lastensuojelun pitää olla laadukasta. Se edellyttää laajempaa tutkimukseen perustuvaa kehittämistyötä.

- Turvataan riittävät resurssit sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa, lastensuojelun avohuollossa, sijaishuollossa ja jälkihuollossa.
- Varmistetaan yksilöllisiin ja moninaisiin tarpeisiin vastaava palveluvalikoima lapsille, nuorille ja perheille. Huomioidaan myös digitaaliset palvelut osana palveluiden kehittämistä.
- Varmistetaan, että lastensuojelun lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on lain mukaisesti vastuullaan enintään 30 asiakasta.
- Parannetaan lastensuojelun työolosuhteita lisäämällä työnohjausta, koulutusmahdollisuuksia ja esihenkilöiden tukea.
- Perustetaan tutkijasosiaalityöntekijän virkoja.

Lähde: Lastensuojelu 2023, THL

Lastensuojelun avohuollon tuella mahdollistetaan se, että lapsi voi asua omassa kodissaan

Avohuollon tukitoimet ovat lastensuojelupalveluissa ensisijaisia. Avohuollon tukitoimilla, kuten tehostetulla perhetyöllä ja perhekuntoutuksella,

pyritään tukemaan lapsia ja perheitä heidän omissa elinympäristöissään sekä ehkäisemään kodin ulkopuolisten sijoitusten tarvetta.

- Varmistetaan alueellisesti monipuoliset lasten, nuorten ja perheiden avohuollon palvelut.
- Panostetaan kotiin vietäviin palveluihin, jotka ovat tutkitusti vaikuttavia.
- Huolehditaan, että organisaatorakenteet mahdollistavat sosiaali-, terveys- ja sivistystoimijoiden ammattilaisten tiedonkulun sekä yhteistyön.

Lastensuojelun sijaishuollossa ja jälkihuollossa on turvattava yksilölliset palvelut

Lastensuojelun sijaishuollolla tarkoitetaan huostaanotetun tai kiireellisesti sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Lapsen sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshuoltona tai muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla.

Lastensuojelun jälkihuolto tukee nuorta sijaishuollon tai pitkän avohuollon sijoituksen päättymisen jälkeen. Vaikka jälkihuollon ikäraja on laskettu, voivat hyvinvointialueet edelleen tarjota jälkihuoltoa 25 ikävuoteen asti. Näin mahdollistetaan erityistä tukea aikuisuuteen ja turvataan ihmissuhteiden sekä tuen jatkuvuus sijoituksen jälkeen.

- Järjestetään laadukasta sijaishuoltoa, joka vastaa lasten ja nuorten yksilöllisiin tarpeisiin.
- Varmistetaan, että sijaishuoltopalveluiden hankinta perustuu sosiaali- ja terveysministeriön lastensuojelun laatusuosituksen sijaishuollon laatukriteereihin.
- Luodaan tehokkaat valvonnan rakenteet sijaishuoltoon. Huolehditaan, että sijaishuollon valvontaan on osaamista ja riittävät resurssit.
- Lisätään ja kehitetään perhehoitoa, kuten perhehoitajien valmennusta, täydennyskoulutusta ja tukea. Nostetaan palkkiot oikeudenmukaisiksi ja reiluiksi.
- Tarjotaan jälkihuoltoa 25 ikävuoteen saakka.

Mielenterveys- ja päihdepalveluja on saatava yhdenvertaisesti

Lasten ja nuorten raportoimat mielenterveyshaasteet ovat yleistyneet. Kouluterveyskyselyn mukaan noin 10–15 prosentilla lapsista ja 20–25 prosentilla nuorista on jonkinlainen mielenterveyden häiriö. Tytöt kokevat ahdistusta huomattavasti poikia enemmän. Hyvinvointialueilla valmistaudutaan lasten ja nuorten terapiatavuuteen. Huomiota on kuitenkin kiinnitettävä ongelman juurisyihin,

jotta lapset ja nuoret eivät kärsisi mielenterveyden häiriöistä.

Päihdepalveluja ei ole riittävästi tarpeeseen nähden. Usein palveluihin joudutaan jonottamaan, jolloin tilanne voi kriisiytyä entisestään. Päihdepalveluun on päästävä pikaisesti, kun tarve ilmenee.

- Lyhennetään jonotusaikoja ja taataan, että mielenterveys- ja päihdepalveluihin pääsee ajoissa.
- Varmistetaan mielenterveyspalveluiden saatavuus myös päihteitä käyttäville nuorille. Luovutaan päihteettömyyden vaatimuksesta, jotta nuori voi saada psykiatrisia palveluita.
- Otetaan lapset ja nuoret mukaan terapiatavuuden piiriin kuuluvien palveluiden suunnitteluun ja toteutukseen.

Lasten ja perheiden palvelujen vaikuttavuutta tulee arvioida

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden vaikuttavuudesta ei edelleenkään ole riittävästi tietoa. Jotta palveluita voidaan kehittää tiedolla johtaen, tarvitaan yhteiset mittarit vaikuttavuuden arviointiin. Kun yhteiset mittarit on luotu, voidaan arvioida myös palveluiden kustannusvaikuttavuutta, kehittää palveluita ja lopulta säästää julkisen sektorin kustannuksia.

- Luodaan yhteiset mittarit vaikuttavuuden arviointiin.
- Kehitetään lasten ja perheiden palveluita vaikuttavuudesta saadun tiedon pohjalta.

Kokemusasiantuntijatietoa on kerättävä ja hyödynnettävä

Lastensuojelussa ja muissa lasten ja perheiden palveluissa on hyödynnettävä kokemustietoa. Lasten ja perheiden kokemusten kuuleminen takaa laadukkaan lastensuojelun sekä täydentää ammattilaisten ja tutkimuksen tuottamaa tietoa. Kokemuksia ja tietoa yhdistämällä voidaan löytää uusia toimintatapoja, havaita järjestelmässä olevia puutteita sekä avata uusia näkökulmia, joiden avulla voidaan suunnitella ja toteuttaa entistä asiakaslähtöisempiä palveluita.

- Hyödynnetään kokemusasiantuntijatietoa lasten ja perheiden palveluiden toteuttamisessa ja kehittämisessä. Luodaan yhdessä järjestöjen kanssa rakenteet kokemustiedon keräämiselle ja hyödyntämiselle alueella.
- Vahvistetaan kokemuslasten, -nuorten ja -vanhempien vertaistukitoimintaa.

Lasten, nuorten ja perheiden kunta turvaa hyvän arjen

Yksi kaupunkien ja kuntien tärkeimmistä tehtävistä on turvata lasten ja nuorten koulutuspolku varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Kuntien budjeteista lähes 60 prosenttia ohjautuu lapsille ja nuorille varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen kautta. Monissa kunnissa taloustilanne on kuitenkin haastava. Kun resurssit ovat niukat, on ne syytä käyttää erityisen oikeudenmukaisesti ja vaikuttavasti.

Laadukas varhaiskasvatus on jokaisen lapsen oikeus

Laadukas varhaiskasvatus tutkitusti tukee lapsen kasvua ja kehitystä, edistää koulutuksellista tasa-arvoa ja kaventaa hyvinvointieroja. Laatuun on panostettava, jotta varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa.

- Järjestetään varhaiskasvatus niin, että ryhmäkoot ovat riittävän pieniä ja ryhmät pysyviä, jotta ne tukevat lapsen kasvua ja kehitystä.
- Varmistetaan, että jokaisessa päiväkodissa on riittävä määrä kelpoisuusehdot täyttävää henkilöstöä eli varhaiskasvatuksen opettajia, sosionomeja ja lastenhoitajia. Kiinnitetään huomiota työnjakoon ja ammattiryhmien vahvuuksiin.
- Turvataan lapsen oikeus monipuoliseen ja oikea-aikaiseen tukeen. Huomioidaan monikielisten lasten tukeminen suomen kielen oppimisessa.
- Tehdään jatkossakin toimipaikkakohtaiset yhdenvertaisuussuunnitelmat ja paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat.
- Parannetaan päiväkotien työoloja ja palkkausta, jotta pätevää henkilökuntaa on jatkossakin saatavilla. Hyvä johtaminen on keskeinen keino lisätä alan pitovoimaa.

Lapsen hyvinvointi on oppimisen edellytys

Peruskoulussa olevien määrä vähenee noin 80 000 oppilaalla vuoteen 2030 mennessä. Tämä on peruskoulun historian suurin muutos oppilasmäärissä. Samaan aikaan vieraskielisten oppilaiden määrä kasvaa, vaikkakin alueelliset erot ovat suuria. Kuntien on turvattava lasten sivistykselliset oikeudet näiden muutosten keskellä.

Koulujen yhteisöllisyyden vahvistaminen on avain niin oppilaiden, opettajien kuin koulun muun henkilökunnan hyvinvointiin. Yhteisöllisyyteen kuuluu myös vanhempien tukeminen heidän

kasvatustehtävässään. Kun huomio kiinnitetään koko koulu yhteisöön ja eri ammattiryhmien vahvuuksiin, jää opettajille enemmän aikaa keskittyä opetustehtävään.

- Turvataan riittävät resurssit yksilöllisiin oppimisen tuen ratkaisuihin jokaiselle oppilaalle. Erityisopettajia ja koulunkäynninohjaajia on oltava sopivasti lasten tarpeisiin nähden.
- Varmistetaan, että ryhmäkoot ovat riittävän pieniä.
- Huolehditaan, että kouluympäristö tukee mielenterveyttä. Panostetaan yhteiseen toimintakulttuuriin ja ryhmäytymiseen.
- Järjestetään aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä läksykerhoja.
- Sitoudutaan toimintaohjeisiin kiusaamisen ehkäisystä ja siihen puuttumisesta. Pidetään järjestöt mukana kiusaamisen vastaisessa työssä.
- Sovitaan koko kuntaa koskevat ohjeistukset digilaitteiden käytöstä koulupäivien aikana.
- Pidetään huolta koulurakennusten terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Rakennetaan koulujen pihat viihtyisiksi lasten toiveita kuunnellen.
- Tarjotaan maahanmuuttajataustaisille lapsille laadukasta perusopetukseen valmistavaa opetusta. Ohjataan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus-oppimäärään vain niitä oppilaita, jotka aidosti hyötyvät S2-opetuksesta.

Mielekäs ja turvallinen vapaa-aika rakentaa yhteisöllisyyttä

Yhteisöllisyys lisää hyvinvointia. Kunnan on varmistettava, että lapsille, nuorille ja perheille on tarjolla erilaisia yhteisöjä ja yhteistä tekemistä. Kunnissa on oltava vapaa-ajanviettopaikkoja, joihin lapset ja nuoret ovat tervetulleita myös iltaisin ja viikonloppuisin.

Lapsille ja nuorille tulee tarjota maksuttomia harrastuksia monipuolisesti, jotta perheen taloudellinen tilanne ei estä harrastamista. Järjestöille ja seuroille on tarjottava mahdollisuus käyttää kunnan liikuntatiloja, kuten koulujen liikuntasaleja.

Kirjastot tuovat kirjallisuuden, kulttuurin ja taiteen maksutta jokaisen ulottuville. Lapset ja nuoret ovat toivoneet, että puhelimen ja sosiaalisen median käyttöä olisi vähemmän, jolloin aikaa voisi käyttää esimerkiksi lukemiseen.

Lasten ja nuorten turvallisuuden tunnetta on vahvistettava. Lasten ja nuorten vapaa-ajan ympäristöjen tulee olla turvallisia sekä kasvokkaisissa kohtaamisissa että digitaalisilla alustoilla. Molemmissa pitää olla saatavilla myös aikuisia.

- Tarjotaan lapsille ja nuorille maksuttomia ja edullisia harrastuksia. Jatketaan harrastamisen Suomen mallin toimintaa. Toteutetaan etsivää harrastustoimintaa.
- Luodaan kulttuurikasvatussuunnitelma, jossa huomioidaan kaikenikäiset lapset. Mahdollistetaan kulttuuri- ja vapaa-ajantoimintaa tarjoamalla esimerkiksi pääsylippuja ja muita etuja.
- Rakennetaan virikkeellisiä leikkipuistoja. Oteetaan lapset mukaan puistojen suunnitteluun.
- Varmistetaan, että kirjastoissa on kattavasti lasten ja nuorten kirjallisuutta. Säilytetään kirjastot myös pienemmillä paikkakunnilla.
- Varmistetaan, että kaikki lapsille, nuorille ja perheille suunnattu toiminta on syrjimätöntä, esteetöntä ja saavutettavaa esimerkiksi vammaisille, seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluville, turvapaikanhakijoille ja syrjäseuduilla asuville.
- Huolehditaan nuorisotyön riittävästä resursseista, jotta voidaan parhaalla mahdollisella tavalla tukea nuorten kasvua ja osallisuutta – myös verkossa.

Lasten näkökulma on otettava huomioon kaavoituksessa ja liikennesuunnittelussa

Kaavoituksella ja palveluverkkosuunnittelulla voidaan rakentaa lapsille ja perheille toimivaa arkea. Kun etäisyydet ja matka-ajat ovat kohtuulliset, jää perheille aikaa yhdessäoloon. Myös liikenneturvallisuuden edistäminen on kuntien vastuulla. Kohtuuhintainen joukkoliikenne sekä turvalliset kävely- ja pyöräilytiet mahdollistavat lasten ja nuorten itsenäisen liikkumisen.

- Arvioidaan maankäytön ja kaavoituksen vaikutuksia lapsiin jo yleiskaavavaiheessa sekä myöhemmin asemakaavoituksen yhteydessä.
- Kuullaan lasten ja nuorten mielipiteitä eri-

tyisesti niistä kaavoista, jotka kuuluvat lasten arkisiin elinympäristöihin. Tehdään yhteistyötä päiväkotien ja koulujen kanssa. Turvataan kaavoituksessa pääsy lähiluontoon myös kaupungeissa.

- Rakennetaan lisää turvallisia kävely- ja pyöräteitä. Muutetaan koulujen lähikatuja kävelykaduiksi.
- Varmistetaan hinnoittelulla, monipuolisilla reiteillä ja tiheillä vuoroväleillä, että joukkoliikenne on saavutettavaa lapsille ja nuorille.

Ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjunta turvaavat lapsen oikeuksia

Tulevaisuuden kunta on ilmastoviisas. Kunnassa ymmärretään ilmastonsuojelun arvo turvallisen ja terveellisen ympäristön takaamiseksi sekä otetaan tosissaan lasten ja nuorten huoli tulevaisuudestaan. Tämän päivän lapset ja vielä syntymättömät sukupolvet joutuvat elämään ilmastonmuutoksen ja luontokadon seurausten kanssa. Jokaisella kunnalla on vastuu paikallisesti torjua ilmastonmuutosta ja luontokatoa.

- Kunnassa tehdään jatkossakin suunnitelmat siitä, miten ilmastonmuutosta ja luontokatoa torjutaan. Suunnitelman toteuttamista seurataan säännöllisesti.
- Arvioidaan ilmastotoimien vaikutuksia lapsen oikeuksien näkökulmasta. Otetaan arvioinnissa huomioon myös saamelaislasten ja -nuorten näkökulma.
- Rakennetaan esteettömiä reittejä, jotta esimerkiksi lastenvaunuilla tai pyörätuolilla voi liikkua luonnossa.
- Tarjotaan kouluissa ilmaston kannalta kestävä ruokaa. Vähennetään lihan osuutta kouluruuassa.

Hyvinvointialueilla ja kunnilla on yhteinen velvollisuus edistää lapsen oikeuksien toteutumista

Hyvinvointialueen ja kuntien välisen yhteistyön on oltava sujuvaa

Lasten ja nuorten arjen kannalta on oleellista, että hyvinvointialueen ja kuntien palvelut muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Erityisesti sote- ja sivistyspalveluiden välinen yhteistyö on merkittävää.

- Muodostetaan yhteiset tavoitteet ja selkeät rakenteet lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi hyvinvointialueen ja sen alueelle kuuluvien kuntien välille.
- Varataan riittävästi resursseja hyvinvointialueen, kunnan ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyön, palvelujen ja lapsille sekä perheille tarjottavan tuen koordinointiin.

Lapsiperheköyhyyttä on torjuttava yhdessä

Köyhyyden torjunnan on oltava läpileikkaava teema hyvinvointialueiden ja kuntien toiminnassa. Kohtuuhintainen asumisen, työllisyyden, varhaiskasvatuksen ja koulutuksen avulla voidaan torjua köyhyyttä.

- Määritellään hyvinvointisuunnitelmissa, miten hyvinvointialueet ja kunnat torjuvat lapsiperheköyhyyttä.
- Mahdollistetaan kohtuuhintainen asuminen jokaiselle perheelle.
- Varmistetaan, että kuntien työllisyyspalveluisa huomioidaan perheellisten työnhakijoiden tarpeet esimerkiksi tarjoamalla palveluita ja koulutuksia lähialueina.
- Tarjotaan kouluissa laadukasta ruokaa sekä aamu- ja välipalaa. Varmistetaan, että jokainen ruoka-apua tarvitseva perhe on avun piirissä.

Järjestöjen ennaltaehkäisevän työn toimintaedellytykset on turvattava

Sosiaali- ja terveysjärjestöt tarjoavat ihmisille apua ja tukea elämän eri vaiheissa. Kiusaamisen vastainen työ, ammatillinen keskustelutuki sekä vertaistuki erotilanteissa ovat esimerkkejä järjestöjen toiminnasta. Perheitä on tuettava väkivallattomaan kasvuympäristöön ja lapsuuteen. Järjestöt toteuttavat suuren osan kaikesta väkivallan ehkäisy- ja auttamistyöstä.

Järjestökentälle suunnitellut avustusleikkaukset uhkaavat kuitenkin romuttaa ennaltaehkäisevän ja matalan kynnyksen työn, mikä lisää julkisen sektorin kustannuksia.

- Turvataan järjestöjen toimintaedellytykset myöntämällä hyvinvointialueilla ja kunnissa järjestöille riittävät avustukset.
- Varmistetaan, että avustusten jakamisen periaatteet ovat selkeät ja hyvissä ajoin hakijoiden tiedossa.
- Turvataan järjestöjen toteuttama väkivallan vastainen ehkäisevä työ ja auttamistyö. Hyödynnetään järjestöjen erityisosaamista.

Perhekeskusten palveluiden on muodostettava eheä ja toimiva kokonaisuus

Perhekeskuksiin kuuluvat muun muassa lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalvelut, kuntien sivistyspalvelut, hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta sekä järjestöjen ja uskonnollisten yhteisöjen toiminta. Perhekeskuksissa on perus- ja erityistason palveluita, jotta kokonaisvaltainen tuki voidaan tuoda lähelle lapsia, nuoria ja perheitä.

Perhekeskus on ratkaisu kuntien ja hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla olevien palvelujen kokonaisuuden koordinoimiseksi. Hyvinvointialueiden on sitouduttava perhekeskustoiminnan vakiinnuttamiseen ja sen kehittämiseen.

- Kirjataan hyvinvointialuestrategiaan periaatteet alueen yhdenmukaisen perhekeskus- ja kohtaamispaikkatoiminnan toteuttamiseksi.
- Luodaan perhekeskuksen toimintasuunnitelma käytännön perhekeskustoiminnan tueksi.
- Turvataan riittävät resurssit perhekeskus- ja kohtaamispaikkatoiminnalle, sen johtamiselle ja koordinoinnille.
- Varmistetaan, että järjestöt ovat laajasti mukana perhekeskustoiminnan suunnittelemisessa, toteuttamisessa ja arvioimisessa.

Maahanmuuttajien kotoutumisessa on turvattava lapsen oikeudet

Kaikkien kotoutuvien lapsiperheiden kannalta olennaista on palveluihin ohjaaminen ja niihin pääsy ajoissa. Ohjaus ja neuvonta vaativat myös kasvokkaista kohtaamista, koska monet maahanmuuttajat eivät välttämättä hyödy digitaalisista palveluista. Vaikka kotoutumisen edistäminen on kuntien vastuulla, hyvinvointialueet vastaavat kotoutuvien sosiaali- ja terveyspalveluista.

Perheiden lisäksi maahan saapuu myös lapsia ilman huoltajaansa. Ukrainasta tulleiden lasten tuen tarve tunnustaa ja hyvinvointi varmistaa, vaikka he asuisivatkin isovanhemman tai muun sukulaisen kanssa. Turvapaikanhakijoina tulleista lapsista moni tarvitsee vahvaa aikuistumisen tukea nyt, kun perheenyhdistämistä tiukennetaan entisestään.

- Huolehditaan, että kotoutuvat lapsiperheet ovat tietoisia heille kuuluvista palveluista ja pääsevät palveluihin ajoissa. Ohjaus- ja neuvontapalveluiden vastuunjaon tulee olla selkeää kuntien ja hyvinvointialueiden kotoutumista edistävien palvelujen yhdyspinnoilla.
- Taataan kotoutuvien omakielinen neuvonta ja palvelu.
- Huolehditaan, että ilman huoltajaa maahan tulleet lapset saavat riittävästi tukipalveluja ja aikuistumisen tukea.

Lasten moninaisuus ja perheiden monimuotoisuus on oltava kaiken toiminnan pohjana

Palveluiden järjestämisessä on tunnistettava, että lasten ja perheiden palveluiden tarve vaihtelee. Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa viranomaisia edistämään aktiivisesti yhdenvertaisuuden toteutumista. Tämä voi tarkoittaa positiivista erityiskohtelua, esimerkiksi lisäresurssien osoittamista sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien alueiden kouluille.

- Laaditaan ja päivitetään lakisääteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat säännöllisesti. Otetaan yhdenvertaisuussuunnitteluun mukaan myös lapset ja nuoret.
- Turvataan palveluiden esteettömyys ja saavutettavuus. Tämä tarkoittaa esimerkiksi selkokielisiä palveluita, tilojen fyysistä esteettömyyttä ja aistiesteettömyyttä.
- Varmistetaan, että vammaiset lapset ja nuoret saavat yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti riittävän ja oikea-aikaisen tuen. Lisätään toisen asteen opiskelupaikkoja myös vaikeimmin vammaisille nuorille. Huolehditaan sivistys- ja sote-puolen sujuvasta yhteistyöstä.
- Lisätään sote- ja kasvatusalan ammattilaisille koulutusta sateenkaarilasten ja -perheiden sekä

sukupuolen moninaisuuden kohtaamisesta esimerkiksi THL:n ja Setan [tietopakettia](#) hyödyntäen.

- Toimitaan aktiivisesti ja tietoisesti antirasistisesti kaikkia rasismien muotoja vastaan. Hyödynnetään THL:n [verkkokoulutusta](#) antirasismista.

Työkaluja lapsen oikeuksien toteuttamiseksi

YK:n lapsen oikeuksien sopimus on Suomessa voimassa lakina. Se velvoittaa hyvinvointialueita ja kuntia edistämään lapsen oikeuksia. Päätöksenteossa on johdonmukaisesti huomioitava lapsenoikeusnäkökulma. Palvelujen kehittämisessä keskiössä pitää olla lasten ja perheiden tarpeet.

- Kirjataan hyvinvointialueen ja kuntien strategioihin päämääräksi lapsen oikeuksien ja hyvinvoinnin edistäminen. Kirjataan hyvinvointisuunnitelmiin konkreettiset, mitattavat tavoitteet. Arvioidaan lapsen oikeuksien toteutumista hyvinvointikertomuksissa.
- Tehdään laaja lapsivaikutusten arviointi aina, kun päätöksellä on merkittäviä vaikutuksia lapsiin ja nuoriin. Tehdään arvioinnin pohjalta tarvittaessa muutoksia esityksiin.
- Otetaan lapsibudjetointi käyttöön hyvinvointialueiden ja kuntien vuosittaisissa talousarvioissa.
- Tarkastellaan alueellista ja paikallista hyvinvointitietoa säännöllisesti. Täydennetään tutkimus- ja viranomaistietoa lasten ja perheiden kokemustiedolla. Käsitellään myös kouluterveyskyselyn lapsiryhmäkohtaiset tulokset.
- Järjestetään täydennyskoulutusta lapsen oikeuksista esimerkiksi kansallisen lapsistrategian verkkokoulutusta hyödyntäen.
- Otetaan lapset, nuoret ja perheet mukaan palveluiden kehittämiseen. Huomioidaan haavoittuvassa asemassa ja syrjinnän vaarassa olevat.

TIESITKÖ?

Lapsivaikutusten arviointi on lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakoimista ja seuranta. Sen avulla voidaan selvittää, millaisia hyötyjä tai haittoja erilaisilla lapsiin kohdistuvilla päätöksillä aiheutetaan.

Lapsibudjetointi tarkoittaa talousarvion tarkastelemista lapsen oikeuksien näkökulmasta. Lapsibudjetointi antaa tietoa, minkä verran lapsiin ja nuoriin on kohdistettu julkisia varoja sekä millaisia vaikutuksia näillä panostuksilla on saatu aikaan. Lapsibudjetoiminta on viimeisimpänä pilotoitu Pirkanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueilla

Kuva: Elgassier, Unsplash

LISÄTIETOJA

toiminnanjohtaja Ulla Siimes,
ulla.siimes@lskl.fi
erityisasiantuntija Heidi Järvenpää,
heidi.jarvenpaa@lskl.fi

AIHEESTA LISÄÄ

LASTENSUOJELUN KESKUSLIITON POLITIIKKASUOSITUKSET

Politiikkasuositus: Lapsella on oikeus suojeluun ja perheillä tukeen ajoissa

Politiikkasuositus: Yhteiskunnan tulee turvata lapselle vaikuttava ja välittävä sijaishuolto

Politiikkasuositus: Lapsella on oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen

Politiikkasuositus: Miten alle 3-vuotiaiden lasten korkeatasoinen varhaiskasvatus varmistetaan?

Politiikkasuositus: Lapsella on oikeus tukeen vanhemman sairautsaessa

LASTENSUOJELUN KESKUSLIITON MUUT JULKAISUT

Lastensuojelu asiakkaiden silmin -selvitys, 2023

Lasten suojelemisen nykytila ja tulevaisuus – Lapsiperheiden sosiaalihuollon ja lastensuojelun asiakastyön ammattilaisten näkemyksiä, Lastensuojelun Keskusliitto & Talentia 2023

Ei taikatemppeja vaan tukea – Kokemusasiantuntijoiden suositukset lastensuojelun jälkihuollon kehittämiseksi, 2022

Lapsen vuoksi – Lastensuojelun laitoshoidon vetovoimatekijät ja alalta työntävät tekijät, 2021

Terveisiä päättäjille! Lapsen oikeuksien viikon viestit päättäjille, 2023

Lapsivaikutusten arviointi

Lapsibudjetointi

MUITA MATERIAALEJA

Kansallinen lapsistrategia, 2021

Kansallinen lapsistrategia: Lapsen oikeuksien koulutuskokonaisuus

Kuntaliitto: Väestönmurros ja perusopetus, 2024

STM: Lastensuojelun laatusuositus, 2019

THL: Joka kuudennesta 13–15-vuotiaasta tehtiin lastensuojeluilmoitus vuonna 2023

THL: Kouluterveyskysely 2023

THL: Lainmukainen lastensuojelun järjestäminen onnistuu vain Etelä-Karjalassa ja Helsingissä

THL:n tilastoraportti 19/2024: Lastensuojelu 2023

THL & Seta: Tietopaketti sateenkaarilapsista ja -nuorista ammatilliselle

THL: Verkkokoulutus antirasismista ammattilaisille

VTV: Nuorten syrjäytymisen ehkäisy, 2007

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus

YK:n lapsen oikeuksien komitean suosituksia Suomelle: Loppupäätelmät Suomen yhdistetyistä viidennestä ja kuudennesta raportista

YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 26 (2023) lapsen oikeuksista ja ympäristöstä sekä erityisesti ilmastonmuutoksesta

Kuva: Kelly Sikkema, Unsplash